

Kardynał Stefan Wyszyński
do małżonków i rodziców,
czyli droga kształtowania
miłości małżeńskiej i rodzicielskiej

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Kardynał Stefan Wyszyński
do małżonków i rodziców,
czyli droga kształtowania
miłości małżeńskiej i rodzicielskiej

Redakcja
Magdalena Parzyszek

Wydawnictwo KUL
Lublin 2022

Recenzenci
dr hab. Alina Rynio
ks. dr hab. Rafał Bednarczyk, prof. UKSW

Opracowanie redakcyjne
Edwin Wójcik

Opracowanie komputerowe
Jakub Kośniewski

Projekt okładki i stron tytułowych
Dorota Woźniak

© Copyright by Wydawnictwo KUL, Lublin 2022

ISBN 978-83-8288-045-8

Wydawnictwo KUL
ul. Konstantynów 1H, 20-708 Lublin, tel. 81 740 93 40
e-mail: wydawnictwo@kul.lublin.pl
<http://wydawnictwo.kul.lublin.pl>

Druk i oprawa: volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin, tel. 91 812 09 08
e-mail: druk@volumina.pl

Spis treści

Wykaz skrótów dokumentów kościelnych	7
Wstęp (<i>Magdalena Parzyszek</i>)	9
KAMILA ZŁOMAŃCZUK, KAROLINA ŻYDEK	
<i>Miłość w nauczaniu Stefana Wyszyńskiego</i>	15
ALEKSANDRA DUDEK, SONIA PŁOSKA	
<i>Małżeństwo w aspekcie natury ludzkiej</i> w nauczaniu Stefana Wyszyńskiego	25
WERONIKA ŚLEBODA, JULIA WÓJCIK	
<i>Małżeństwo jako sakrament Kościoła katolickiego</i> w nauczaniu Stefana Wyszyńskiego	35
MARIA BOJARSKA, GLORIA NWAGANA	
<i>Małżeństwo powołaniem do doskonałości i świętości</i> w nauczaniu Stefana Wyszyńskiego	47

WERONIKA NADOLNA, JULIA SURDACKA	
Rodzicielstwo w nauczaniu Stefana Wyszyńskiego	57
 MAJA OLKO, MILENA OTŁOWSKA	
Wartość wychowawcza odpowiedzialnego rodzicielstwa w nauczaniu Stefana Wyszyńskiego	71
 MONIKA KAPUSTKA, BOGDAN LIPOWICZ	
Rola ojca i matki w rodzinie w nauczaniu Stefana Wyszyńskiego	83
 AGNIESZKA ŚCIBOREK	
Funkcje rodziny w nauczaniu Stefana Wyszyńskiego	93
 IZABELA GĄBKA, ALEKSANDRA KACZMARSKA	
Wychowanie w nauczaniu Stefana Wyszyńskiego	115
 MAGDALENA PARZYSZEK	
Pasterska troska o małżeństwo i rodzinę w nauczaniu Stefana Wyszyńskiego	125
 Wybór bibliografii	135

Wykaz skrótów dokumentów kościelnych

DWCH	II Sobór Watykański, Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim <i>Gravissimum educationis</i> , 1965
EV	Jan Paweł II, <i>Evangelium vitae</i> , 1995
FC	Jan Paweł II, <i>Familiaris consortio</i> , 1981
HV	Paweł VI, <i>Humanae vitae</i> , 1968
KDK	II Sobór Watykański, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym <i>Gaudium et spes</i> , 1965
KK	II Sobór Watykański, Konstytucja dogmatyczna o Kościele <i>Lumen gentium</i> , 1965
KKK	<i>Katechizm Kościoła katolickiego</i> , 1992
KPK	<i>Kodeks prawa kanonicznego</i> , 1983
PDV	Jan Paweł II, <i>Pastores dabо vobis</i> , 1995
RHm	Jan Paweł II, <i>Redemptor hominis</i> , 1979
VSpl	Jan Paweł II, <i>Veritatis splendor</i> , 1993

Wstęp

Człowiek został obdarzony pamięcią dziejową. Jako taki stara się utrwalić na piśmie to, co stanowi dla niego wartość. Jedno z polskich porzekadeł mówi, że tak długo jak jest przechowywana pamięć o osobie, jej działalności czy nauczaniu, tak długo ta osoba żyje. Dla społeczności Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego taką postacią jest kard. Stefan Wyszyński. Ze środowiskiem tej uczelni związał się już w 1925 roku, rozpoczynając studia na Wydziale Prawa Kanonicznego oraz Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych w zakresie prawa kanonicznego¹. W czasie studiów aktywnie działał w Stowarzyszeniu Akademickim „Odrodzenie”, Bratniej Pomocy, prowadził także szeroko zakrojoną działalność społeczno-oświatową w Chrześcijańskich Związkach Zawodowych oraz w Chrześcijańskim Uniwersytecie Robotniczym². Dzięki swojej systematyczności i pracowitości w 1929 roku uzyskał stopień doktora na podstawie rozprawy *Prawa rodziny, Kościoła i państwa do szkoły*³, co dało początek trwającemu przez całe życie rozwojowi jego poglądów

¹ Bogu i Ojczyźnie. KUL w wypowiedziach Prymasów Polski, red. i wybór A. Rynio, J. Gawrysiakowa, M. Budkiewicz, Lublin 2008, s. 35.

² A. Rynio, *Biskup Stefan Wyszyński jako ordynariusz diecezji lubelskiej i Wielki Kanclerz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, w: *Kardynał Stefan Wyszyński. Drogi życia i posługi pasterskiej*, red. R. Czekalski, Warszawa 2021, s. 159.

³ S. Wyszyński, *Prawa rodziny, Kościoła i państwa do szkoły*, Lublin 1929, mps, Archiwum Uniwersyteckie KUL, sygn. S-10.

pedagogiczno-wychowawczych⁴. Dnia 4 marca 1946 roku, papież Pius XII mianował Wyszyńskiego ordynariuszem diecezji lubelskiej. Wówczas jeszcze ściślej związał się z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, pełniąc funkcję wielkiego kanclerza. Stając się duchowym opiekunem uczelni przez dwa lata i osiem miesięcy, w szczególny sposób zajmował się misją, zadaniami i organizacją pomocy społecznej uniwersytetu. Jako wielki kanclerz KUL chętnie służył radą i pomocą, troszczył się o sprawy naukowe i bytowe uczelni, wykladał na Wydziale Prawa i Nauk Ekonomicznych oraz w Instytucie Wyższej Kultury Religijnej, prowadził też liczne rekolekcje i konferencje dla młodzieży, profesorów i pracowników⁵. Przypominał misję i zadania katolickiej uczeni i wskazywał na wyjątkowość i znaczenie wykładowców, których nazywał „mężami nauki, kapłanami prawdy rozdzielającymi wiedzę z katedry, jak kapłan dary ołtarza”⁶. W trosce o wszechstronny rozwój studentów wskazywał na konieczność odpowiedniej formacji, gdyż na drogę życia Bóg wyposażył człowieka w rozum, wolę i serce, a „wartości natury uzupełnił wartościami nadprzyrodzonymi: wiarą, łaską uświęcającą i miłością nadprzyrodzoną”⁷.

Wyszyński wielokrotnie, najpierw jako wielki kanclerz KUL, a później jako prymas Polski, przypominał, że zadaniem uniwersytetu katolickiego jest nie tylko kształcić i integralnie formować osobę, osobowość, pełnego człowieka dla Boga i Ojczyzny – *Deo et Patriae*⁸, ale także rozwijać naukę katolicką, przeświećlać życie do-

⁴ Szczegółowo genezę i rozwój poglądów pedagogiczno-wychowawczych Stefana Wyszyńskiego przybliży ks. Rafał Bednarczyk w publikacji *Prawa, obowiązki i zadania wychowawcze rodziców w myśli Prymasa Stefana Wyszyńskiego. Studium katechetyczne*, Warszawa 2017.

⁵ A. Rynio, *Biskup Stefan Wyszyński...*, s. 177.

⁶ *Bogu i Ojczyźnie. KUL w wypowiedziach...*, s. 35.

⁷ Tamże, s. 90.

⁸ M. Parzyszek, *Misja Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w nauczaniu Prymasa*, w: *Społeczna potrzeba pamięci. Osoba i dzieło Kardynała Stefana Wyszyńskiego Prymasa Tysiąclecia*, red. A. Rynio, M. Parzyszek, Lublin 2017.

czesne prawdami Bożymi, przekazywać kulturę chrześcijańską⁹. Uważał, że przywołane treści powinny się znaleźć w programie uniwersytetu w dwojakim aspekcie: „1) jako dział wiedzy o człowieku, kształtowanej w perspektywie etyki jednoznacznie katolickiej; 2) jako świadoma i konkretnie wyrażająca się tendencja wychowawcza w stosunku do wchodzącej w skład uniwersytetu młodzieży”¹⁰. Dzisiaj należy o tym pamiętać. Okazją do przypomnienia nauczania Wyszyńskiego stała się jego beatyfikacja. Jak zauważył ks. prof. Mirosław Kalinowski, rektor KUL, wydarzenie to jest dla całej społeczności akademickiej ogromnym i zobowiązującym wezwaniem do zaangażowania w promocję nauczania Prymasa Tysiąclecia. Stało się to możliwe m.in. dzięki grantom misyjnym przeznaczonym dla studentów i doktorantów, którzy mogą zgłaszać projekty wpisujące się w nauczania Wyszyńskiego. Z radością należy odnotować, że takich projektów już pojawiło się kilka. W tym miejscu warto je przywołać, pokazując studenckie pomysły i podejmowane inicjatywy. Studenckie Koło Przedsiębiorczości KUL postanowiło przybliżyć tę tematykę młodzieży szkół średnich, organizując konkurs „Kard. Stefan Wyszyński do przedsiębiorców, czyli jak służyć Bogu i Ojczyźnie prowadząc biznes”. W jego ramach należało przygotować esej lub krótki film poświęcony nauczaniu prymasa dotyczącemu prowadzenia biznesu w świetle wiary. W 40. rocznicę śmierci kard. Wyszyńskiego 28 maja 2021 roku Koło Naukowe Klasyków KUL zorganizowało koncert pieśni religijnej i narodowej dedykowany osobie Prymasa Tysiąclecia. Zespół doktorantów Katedry Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL oraz Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa KUL zorganizowały konferencję naukową „Prymasi Polski w służbie Bogu i Ojczyźnie – Deo

⁹ A. Rynio, *Biskup Stefan Wyszyński jako ordynariusz diecezji lubelskiej*, s.178-179; zob. też, *Idea narodu i odpowiedzialności za naród w kazaniach milenijnych Czciwego Sługi Bożego Sługi Bożego Kardynała Stefana Wyszyńskiego*, Lublin 2020.

¹⁰ *Bogu i Ojczyźnie. KUL w wypowiedziach...*, s. 238.

et Patriae”. Koło Naukowe Studentów Pracy Socjalnej KUL ogłosiło konkurs dla dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych z archidiecezji lubelskiej, którego celem było podkreślenie znaczenia autorytetów w życiu oraz zachęcenie młodych ludzi do ich poszukiwania. Koło Naukowe „Krajobraz i Przestrzeń” zorganizowało otwarty wykład on-line zatytułowany „W debrach i buczynach – wojenne losy Księdza Stefana Wyszyńskiego na terenie obecnego Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego”, który wygłosił pracownik Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych, znawca Działów Grabowieckich oraz autor przewodnika po szlaku śladami Wyszyńskiego. Doktorantki z Katedry Psychoterapii i Psychologii Zdrowia pod kierunkiem naukowym dr hab. Agnieszki Kulik i dr Natalii Kajki podjęły badania naukowe inspirowane książką *Duch pracy ludzkiej*, opracowując program profilaktyczny na podstawie myśli Wyszyńskiego. Inną inicjatywą był cykl materiałów filmowych oraz artykułów prasowych poświęconych najważniejszym miejscom związanych z Prymasem Tysiąclecia pt. *Stefan – ubieraj się... ubieraj się, ale nie tak się ubieraj, inaczej się ubieraj*. Odwiedzone zostały miejsca pobytu Wyszyńskiego (Zuzela, Włocławek, Laski) oraz miejsca uwięzienia. Grant został zrealizowany przez redakcję gazety studenckiej „Coś Nowego”. Godnym odnotowania jest także zamysł studentek pedagogiki wczesnoszkolnej i przedszkolnej, które przy merytorycznym wsparciu prof. dr hab. Krystyny Chałas opracowały materiały dydaktyczne w formie poradnika dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej ukazującego integrację treści podstawy programowej I etapu edukacyjnego z wybranymi treściami nauczania Wyszyńskiego¹¹. W ramach przyznanego grantu autorki zorganizowały konferencję metodyczną „Nauczanie Kardynała Wyszyńskiego w procesie wychowawczo-dydaktycznym na etapie edukacji wczesnoszkolnej”. Kolejną

¹¹ S. Misiak, P. Salamon, „Słowem i myślą”. *Poradnik metodyczny. Integracja podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej z treściami nauczania błogosławionego Kardynała Stefana Wyszyńskiego*, Lublin 2021.

inicjatywę związaną z nauczaniem Wyszyńskiego podjęły pod moją opieką merytoryczną studentki z Instytutu Pedagogiki z Katedry Pedagogiki Rodziny ze specjalności pedagogika rodziny, poradnictwo i kuratela rodzinna. Kapituła ds. Uniwersyteckich Grantów Misyjnych jednogłośnie przyznała grant misyjny na realizację projektu „Kardynał Stefan Wyszyński do małżonków i rodziców, czyli droga kształtowania miłości małżeńskiej i rodzicielskiej” zakładającego przygotowanie i zrealizowanie warsztatów tematycznych, dotyczących małżeństwa i rodziny oraz wydanie publikacji książkowej.

Niniejszą publikację tworzą scenariusze dziewięciu warsztatów przygotowanych przez studentów w ramach wymienionego powyżej grantu oraz dopełniający je artykuł opiekuna merytorycznego. Pomysł związany z jej powstaniem zrodził się w czasie prowadzenia zajęć z personalistycznych podstaw małżeństwa i rodziny. Jego realizacja miała na celu ukazać bogactwo i specyfikę nauczania Wyszyńskiego o małżeństwie rozumianym jako związek monogamiczny, nierozzerwalny, sakramentalny, który „gwarantuje obustronne świadczenie całego serca, pełnego oddania, wyrzeczenia się siebie dla dobra drugiej strony, ofiarę z siebie i ze swoich osobistych upodobań, aż do ofiary z życia”¹², oraz o rodzinie opartej na trwałym, silnym i zbudowanym na miłości związku małżeńskim mężczyzny i kobiety, dla których dzieci są darem i zadaniem. Przedkładana książka ma charakter deskryptywny, który pozwala na opisywanie rzeczywistości małżeństwa i rodziny, znaczenia miłości, odpowiedzialnego rodzicielstwa, roli matki i ojca w rodzinie, pełnienia funkcji czy rzeczywistości wychowawczej, ma także charakter praktyczny. Prezentowane treści zostały ujęte w formę warsztatów realizowanych metodą akademicką, czyli przekazaniem wiedzy teoretycznej, a następnie zaproszeniem uczestników do przełożenia teorii na praktykę, samodzielnego odkrywania prawdy, przesłania, wyciągania wniosków, przedyskutowania zagadnień trudnych bądź kontrowersyjnych. Zebrany materiał

¹² S. Wyszyński, *Dzieła zebrane*, t. 2, 1953-1956, Warszawa 1995, s. 68.

jest bardzo bogaty, o czym świadczy zaprezentowana bibliografia. Chociaż obejmuje jedynie fragment nauczania w zaprezentowanej kwestii, może być inspiracją dla dalszych poszukiwań pedagogicznych, dotyczących chrześcijańskiej koncepcji kobiety, społecznej pozycji kobiety, macierzyństwa, przyrodzonego i nadprzyrodzonego wymiaru ojcostwa, rozwoju duchowego i intelektualnego młodzieży, wad narodowych, wychowania patriotycznego, wychowania religijnego, zadań wychowawczych rodziców, praw i obowiązków rodziny, zasad moralności chrześcijańskiej czy zasad społecznych, takich jak miłość, pomocniczość, sprawiedliwość.

Prymas Tysiąclecia domagał się od młodzieży akademickiej wysiłku umysłowego¹³, wydobywania własnych myśli¹⁴, wyzwolenie się z kompleksu „zawodowca”, który stara się tylko o to, aby uzyskać dyplom. Apelował o otwieranie drogi do postępu i upowszechnienia nauki, pogłębiania osobowości¹⁵, zwalczanie niekompetencji i rozwijanie zalet przez systematyczną pracę¹⁶. Niech zatem wysiłek, o który prosił i kierowany apel do młodych ludzi staną się wskazówkami dla studentów naszej *Alma Mater* i wszystkich, którzy sięgną po tę książkę.

Magdalena Parzyszek

Lublin, marzec 2022 roku

¹³ *Bogu i Ojczyźnie. KUL w wypowiedziach...*, s. 61.

¹⁴ Tamże, s. 73.

¹⁵ Tamże, s. 36.

¹⁶ Tamże, s. 46.